పిచుకగూళ్ళు

'దీపాలు పెట్టేరు చదువుకోండర్రా' అనే తాతయ్య కేక నాలుగిళ్ళవాకిట్లో కాకినీ చెరువులో బుడంగు అనే వేళ నాకు చిరాకుగా అందరం ఆ ఆజ్ఞకి పరాకుగా ఆఖరికి హరికేను లాంతరుచుట్టూ ఆరుమూళ్ళు పదహారుగా వేసిన పెరటిగోడ ఈర్ష్యలు తీసిన పుంజీ గుంజీలు కార్చబోయిన చిన్ని కన్నీళ్ళు అందులోనే మిగిలింది ఏరాడకొండ.

జ్ఞాపకంఉందా దరగాకొండ! పలకపుల్లలతోటీ గాలిపడగలతోటీ నేస్తంకట్టినరోజుల్లో ఫర్లాంగుదూరం పదియోజనలు. ఇల్లే ఇండియా, పీర్లపండుగ టాసాచప్పుడులో నేను నీతో చెప్పిన, ఎవరికీ చెప్పొద్దంటూ చెప్పిన రహస్యం రహస్యం కాదని ఎప్పటికి తెలిసిపోతుందో అప్పుడే దరగాకొండలో కొమ్ములు మొలచిన కొబ్బరికాయలో నీళ్ళున్నాయో లేదో తేలిపోతుంది.

అంతకన్నా చిన్నప్పుడు ఆడుకొన్నాం బొమ్మల పెళ్ళి. అందులో నేను పెళ్ళాడిన బుజబుజరేకులపిల్ల బుజ్జారేకుల పిల్ల స్వామీదండలపిల్ల ఇవాళదాకా నాకు కనబడలేదు. నిజము చెప్పనా వాజపేయంచేస్తే స్వర్గంలో మనకోసం రిజర్వుచేసేసుఖాల్లో గోడమీదబొమ్మ గొలుసుగొలుసుల బొమ్మ మనం నవారుమంచం అడ్డుపెట్టుకొని ఆడుకొనే అమ్మానాన్నా బువ్వాలాటలో వరికోరి ఎన్నుకొన్నమూర్తే

అవడానికి వీలున్నట్టు అగస్త్యనాడిలో చదువుకో. దీపాలు పెట్టారు చదువుకోండర్రా! దీపాలు చదువుకోండర్రా!

దీపాన్ని చదువుకోడం చాలామంచిది. నేలమీద పాకేటప్పుడు దేవుడు తిన్నెమీద పెట్టిన జ్యోతిని చేత్తో చదువుకొన్నాను. ఆనాటినుండి ఈనాటిదాకా అంత విజ్ఞానం ముట్టుకొన్న పట్టుకొన్న ముద్దు పెట్టుకొన్న అవకాశం దొరకలేదు. అప్పుడు మాఅమ్మ నాకు అమృతం పోసింది. కైలాసంలో కలకలానవ్వే కర్పూరవృక్షాల చిగురుటాకులు కషాయం పెట్టి యిచ్చింది. దీపాన్ని చదువుకొన్నందుకు పాపం ఇవాళదాకా ఆవిడ నామీద చూపిన వాత్సల్యం ఆదికాలంలో అంజనీదేవి సూర్యుణ్ణి చుంబించిన ఆంజనేయుణ్ణి ఓదార్చుతూ పాడిన పాటలకంటే ఘట్టురకం మాటలు. అంజనిదేవి పద్యంలో, మాఅమ్మ వచన పద్యంలో, ఆంజనేయుణ్ణీ, నన్నూ అప్పుడూ ఇప్పుడూ లాలించేరు.

మాఅమ్మ దేవత! పసుపుపచ్చని సముద్ర పిసుకతిన్నెల మీద ఎర్రగా ఉదయించే సూర్యుడిలాగ చాయపసుపు రాసుకొన్న మాఅమ్మ ముఖంమీద అర్ధణాకాసంత కుంకం బొట్టు—నాకు చిన్నప్పుడే ఎర్రరంగుమీద అభిమానం, పసుపు రంగుమీద అనుమానం నేర్పాయి. పిడికిలి బిగించి వ్రేళ్ళ కీళ్ళఎత్తుపల్లాల్లో ఏ ఇంగ్లీషుమాసాని కెన్నిరోజులో లెక్కపెట్టడం చేతకానప్పుడు, రాకాసిబాబాయి నన్ను రాసి రంపాన పెడుతున్నప్పుడు రక్షించిన దేవతామూర్తి మాఅమ్మ.

వంగపండురంగు పొత్తు పంచకట్టుకొని వెండిపువ్వుల పీటవాల్చి పొద్దునే కడుపు నింపే కరుణామయి! అందుకే

కాబోలు కరుణారసం తలచుకొన్నప్పుడల్లా మామ్మ నాకు జ్ఞాపకాని కొస్తుంది.

ఆకాశపు చల్దికుండ
వెన్నెల తరవాణిలో
ఉన్న దొక్కటొకే పిడచ
కుండ నంటికొట్టుకొన్నవి
రెండో మూడో మెతుకులు

చంద్రగ్రహణాం అంటే ఏమిటో అడిగితే మామ్మ రాహువుగురించి చెప్పింది. రాకాసి బాబాయే రాహువు అని అన్నందుకు నా గూబ గుయ్యిమని మెలివేసిన ఎడమ చెవిలో ఋగ్వేదం వినబడి విడుపు స్థానంలేని చంద్రగ్రహణం అవేళే నాలో పట్టింది. మామ్మ విడిపించబట్టిగాని లేక పోతేనా!

రాబోకు రాబోకు చందురూడా
రాహు పొంచువున్నాడు చందురూడా

అన్న బసవరాజు పాట నాకు తొడపాశం పెట్టడానికి అదే కారణం అనుకుంటా. చంద్రగ్రహణం నన్ను భయ పెడితే సూర్యగ్రహణం నాలో కుతూహలాల పొట్లపిండెలకి రాళ్ళు కట్టింది. పళ్ళెంలో నీళ్ళు పోసి రోకలిని నిలబెట్టి గ్రహణాన్ని రుజువు చెయ్యడం, గాజుముక్కలకి మసిపూసి సూర్యుణ్ణి చూడ్డం, పడగ్గది తలుపులు మూసుకొని అమ్మా మ్మ పిన్నీ గ్రహణం ఉన్నంతసేపూ పడుకోవడం, ఇంట్లో ఉన్న నీళ్ళన్నీ పారపొయ్యడం అన్నీ ఆశ్చర్యాలే. ఎన్నో సందేహా

లున్నా అన్నీ పాఠాలే, అయినా అప్పటికే దీపాలు చదువుకోడంలో ఓపిక తగ్గిపోయిన నాకు పాఠాలనేసరికి టార్చిలాలు.

అన్నీ ఒక మెత్తు! అట్లతద్ది ఒక ఎత్తు! తెలతెలవారే ముందు ఉట్టికింద ముద్ద తిని అక్కయ్యా, అత్తయ్యా ఉయ్యాల లూగేవాళ్లే అప్పుడు అల్లరిపెట్టినందుకు ఆడపిల్లని కానందుకు మారాముచేసే నాకు మామ్మ పరికిణీ కట్టనందుకు ఆవేళ కోపంవచ్చినా ఇవాళ కృతజ్ఞుణ్ణి. సెట్టి మాస్టారి పప్పుడీ పాటలో అట్లతద్ది వర్ణన అంతగా నేను మెచ్చుకోకపోవడానికి కారణం ఆ నాడు నేను పరికిణి కట్టుకోకపోవడమే!

శివరామయ్య స్కూల్లో చదువుకొంటున్నట్టు నటించే రోజుల్లో మూడవక్లాసు జనాభాకి మాష్టరుగారు హరిశ్చంద్రుడిపాఠం ఉపదేశం చేస్తున్నప్పుడే అబద్ధాలాడితే ఆకలి తీరుతుందని నేర్చుకొన్నాం. హరిశ్చంద్రుడిపాఠం అయిపోయాక హోంవర్కు చెయ్యనందుకు పేపబెత్తాలు చేతిమీద విరుగగొట్టే మాష్టరు ఏ అబద్ధంచెప్తే నమ్ముతాడని ఆలోచిస్తున్నప్పుడు నందికేశుడు అడ్డుపడ్డాడు—ఎవరింట్లోనో నందికేశుడునోము నోచుకున్నారట. బ్రాహ్మణకుర్రాళ్ళు వెళ్ళి అట్లుతినమని హెడ్మాష్టరు ఆజ్ఞాపించినప్పుడు ప్రాణం లేచొచ్చింది. కిరస్తానుల కుర్రాడొకడు మనలో కలసిపోయ్యాడు.

వాడు బ్రాహ్మణకుర్రాడని ప్రమాణము చేశాము. వాడి కడుపు నిండింది. అప్పుడు అబద్ధంచెప్పిన పాపంవల్లే ఇప్పటికీ రుచికరమయిన అట్లూ, పొంగరాలు దొరుకుతున్నాయి. కిరస్తానులకుర్రాడు పదహారోఅట్టు తింటున్నప్పుడు

అబద్ధం బయటపడ్డాడి. వొస్తున్న నందికేసుడినోము మంట కలిసింది. మా పెదనాన్నగారి కుర్రాడు, యలమంచిలినుంచి వచ్చాడు, అని నేను ప్రమాణం చేసినందుకే కిరస్తానుల కుర్రాడిని విస్తరిముందు కూర్చోనిచ్చారు. వాడు పదిహేనో అట్టు పూర్తి చేసి పదహారోది వేయించుకొంటూ వున్నప్పుడు అంతట మామ్మ ప్రవేశించింది. మనం నిష్క్రమించాం. మామ్మ దేవత కాబట్టి మన్ని నందికేసుడి కొమ్ములవాడి నుంచి కాపాడింది.

'లలాటాన కుంకుమాగ్ని
భుజంమీద మబ్బుదుబ్బు
కాళ్ళకింద కిర్రుచెప్పు
అంగోస్త్రం పొడుంకాయ'

అనీ మనవాడు వర్ణించినట్లు తాతయ్య వచ్చినప్పుడు పిచ్చాసుపత్రిని చూడడానికి వెళ్ళాను. ఓహో ప్రతాపరుద్రీయం, ఓహో బృహన్నారదీయం. వెయ్యి రాచ్చిప్పలను మింగిన వెర్రికుక్కకి గాలివాన, చీకటిపడుతూంది. వర్షంపడుతూంది. రొజగాల గజగజ ఈదురుగాలి చీదవ కెరటాలు కొడుతున్నాయి. తీర్థపువాళ్ళు సముద్రంలో మునిగిపోయిన వైశాఖస్వామి దేవాలయంలో జేగంట వాయిస్తున్నారు. దీపారాధన చేస్తున్నారు. అదీ అసలు విశాఖపట్నం. అదీ నా జనని. అదీ నా జన్మభూమి. అది స్వర్గా దపి గరీయసి. రాకాసి బాబాయి అడుగుపెట్టడానికి వీల్లేని చోటు, లక్షలాది మామ్మలు దేవతలు తిరిగేచోటు.

సముద్రంలో ఊరు. సముద్రంలో పేట. సముద్రంలో కోట. ఎన్ని నిలువుల లోతులో ఇల్లంటే అంత గొప్పవాళ్ళన్నమాట! మా ఇల్లు ఎవరెస్టు శిఖరం ఎంత ఎత్తుందో అంత లోతున ఉంది. సముద్రపు పలకపుల్లలతో, శంఖాలతో కట్టిన గోడలు, గవ్వలతో పేర్చిన నేలలు, దివ్య మాణిక్య కాంతులు.

వైశాఖస్వామి దేవాలయంలో అర్చనచేసే సమయంలో హారతి కర్పూరమే ఆరని ముద్దగా అవతారందాల్చి స్వామికిసాగిలపడి సముద్రంలో ప్రయాణంచేసి కెరటాలమీద స్వారిచేసి వేకువజామునమిన్నులుపడ్డచోట నీళ్ళని చీల్చుకొని సూర్యబింబంలాగ బయట కొస్తుంది. అందుకే విశాఖ పట్నంలో సూర్యోదయం సముద్రంలో అవుతుంది. వైశాఖ స్వామి దేవాలయంలోని ప్రజ్వరిల్లుతున్న కర్పూరఖండమే బయట ప్రపంచానికి సూర్యబింబం అని చెప్పానుగానీ, ఆ కర్పూరఖండం ఏమిటో తెలుసా, మాఅమ్మ మొఖంమీది కుంకుమముద్ద. దాన్ని నీరాజనంగా నివాళిగా నీటిలోని దేముడికి నీటితో వెలిగించి ఇస్తుంది. ఆమెకి పిచ్చెక్కినప్పుడే అది బడబాగ్ని అయింది. ఆ కథ మనం స్మరించకూడదు!

నాకూ ఒక తిమింగలంపిల్లకీ స్నేహం. గానీ మా యింట్లోవాళ్ళు మా యిద్దర్నీ ఆడుకోనిచ్చేవారు కాదు. అప్పుడప్పుడు పచ్చనీటి మయిదానంమీద సొరచేపల సర్కస్ గుడారాన్ని పాతినప్పుడు నేనూ తిమింగిలంపిల్ల దొంగతనంగా చెట్టాపట్టా వేసుకొని టిక్కెట్టులేకుండా లోపలికి దూరాం. ఆ సొరచేప లేంచేశాయో తెలుసా, వాళ్ళ సర్కస్‌కంపెనీ

లోంచి తప్పించుకొని పోయిన తిమింగలం అదే అనుకొని దాన్ని నీటిగడ్డితో కట్టేసి దానిచేత అడ్డమయిన పిల్లిమొగ్గలూ వేయించారు. ఆనాటినుంచే నేను టికెట్టు కొనకుండా సర్కస్ చూడ్డం మానేశాను. నీటిబుడగలకీ ఎండ్రపీతలకీ జరిగిన యుద్ధం నేను ఇప్పటికీ మరచిపోలేదు. ఎనిమిదో నిలువులోంచి వచ్చే కెరటాలని యెవరు సాగుచేసుకోవాలని వాళ్ళ వాళ్ళ పెద్దవాళ్ళు కొట్లాడుకొంటూవుంటే సముద్రపు గాలి పడగలు ఎగురవేసుకొనడంలో వీళ్ళకి వీళ్ళకీ దెబ్బలాట జరిగింది. నీటిబుడగలని రెండు డెక్కలతోటీ పట్టుకొని ఒక్కొక్క ఎండ్రపీత నొక్కుతూఉంటే నా గుండెలని పిండేస్తున్నట్టనిపించి నా నరాలు కుంగిపోయి రాకాసిబాబాయి నా చెవులు మెలివేస్తున్నట్టు భయపడి గబుక్కున వెళ్ళి మామ్మ ఒళ్ళో తలదాచుకొన్నా! 'ఒరే ఒడ్డుకుపోయి పిచ్చిగ్గూళ్ళు కట్టుకోరా నీ కేం భయంలేదు' అంది.

సముద్రంలోని ఇల్లు ఒదిలిపెట్టి వెళ్ళడం నాకు సాయించలేదు. గానీ మహాలక్ష్మిసమానురాలైన మామ్మ మాటకి ఎదురుచెప్పడం నాకు చేతకాదు. పోనీలే శంఖాల కట్టిన నీటిగోడలమీద దడిగాడు వానసిరా, జాడికి రాజెవడు అని రాయడానికి యెలాగూ వీల్లేదు. నీటిమీదవ్రాత ఆటొచ్చినప్పుడు ఆటోగ్రాఫ్, పోటొచ్చినప్పుడు పోటోగ్రాఫ్ అవదుకదా అనిఒడ్డుకొచ్చా. అప్పట్నుంచీ నా జీవితం ఆటవిడుపు అయింది.

తిమింగిలంపిల్లని సర్కస్ కంపెనీ చెరపట్టినప్పటున్నుంటీ నాకు స్నేహితులే లేకపోయారు. ఒక్కణ్ణే యెంతకాలం ఒంటి పిల్ల రాకాసిలాగ ఆడుకొంటాను? అయినా నా జట్టు కట్టిన వాళ్ళకి యిట్టే ఆపద లొస్తాయి. కనుక యెవరితోనూ పొత్తు కలుపకూడ దనుకున్నా. బీచిలో రాత్రిపూట చలిగాలుల పరుపుమీద వెలకితలా పడుకొని వైశాఖస్వామి ఆలయంలో హారతిముద్ద ఎప్పుడు బయటికొస్తుందా అని ఎదురు చూస్తున్నా—అన్నట్టు చెప్పడం మరచిపోయా. ఆ రోజుల్లో అదే నా ఆహారం. అది కళ్ళతో తిని కడుపు నింపుకు నేవాణ్ణి.

అప్పుడు హఠాత్తుగా సూర్యోదయ మయింది. అందాకా వేగుచుక్కలా ఉంటున్న ఒక బంగారుపిచ్చికా, ఒక ఊరపిచ్చికా పాపం వాళ్ళ దేశంలో అగ్నిపర్వతం పగలడంచేత, అస్థిపంజరాలు నవ్వటంచేత ఉండటానికి ఇల్లులేక నా కళ్ళముందు వాలాయి. వాళ్ళకి సానుభూతి చూపించి, వేగుచుక్క భూకంపంబాధితులనిధి అని ఒక నిధిని స్థాపించాను. సముద్రపొడ్డున చందాలు సేకరించా. ఆరు చందమామలు రెండు గుడ్డిగవ్వలూ, నాలుగు పలకపుల్లలూ వసూలుచేశాను. చెప్పొద్దూ! పిచికలు వీ ట్నేం చేసుకుంటాయని అవన్నీ నేను స్వంతం చేసుకున్నా. అవి నామీద దావా చేశాయి. పిచికలకి ఇళ్ళు కట్టించడానికిగాను పోగుచేసినచందా వాడుకొన్న నేరానికి కోర్టువారు నన్నుశిక్షించారు. పిచికలకి గూళ్ళు కట్టించి ఇమ్మన్నారు.

తీరాన్ని కెరటాలు ముద్దు పెట్టుకొనేచోట, తరంగాలు సముద్రించే దగ్గర బంగారపిచ్చిక తనకి గూడు కావాలంది. అక్కడే కట్టివ్వమని ఆర్డరు వేశారు కోర్టువారు. ఊర పిచుక ఊరవతల కావాలంది. దానికిమట్టుకూ నేనూ ఒప్పుకోలేదు, వాళ్ళూ ఒప్పుకోలేదు. బీచొడ్డున గూడుకట్టడం మొదలెట్టా. అమెరికా దేశంనుంచి ఇంజనీర్లొచ్చి ప్లానులువేశారు. ప్రధాన మంత్రులు మట్టుకూ ప్రారంభోత్సవం చేస్తామని హామీ ఇవ్వలేదు, పంచాయితీ బోర్డు ప్రెసిడెంటుచేత ఆవిష్కరణోత్సవం చేయిద్దామనుకొన్నా. గూడు సగం పూర్తయింది.

గోడలు లేచాయి. కిటికీలు పెట్టాను. అంతలో కెరటాలొచ్చి అంతా నేలమట్టం చేశాయి. మళ్ళీగోడలు కట్టాను. గోపురాలు లేపాను. ఇంతలో కెరటాలొచ్చి ఇంతా నేలమట్టం చేశాయి. తిరిగి గోడలు చేశాను. గోతులు తీశాను. మళ్ళీకెరటాలొచ్చి మస్తుగా తీసుకుపొయ్యాయి. త్రేతాయుగంనుంచీ యిలాగే జరుగుతున్నది. నన్ను చూచి ఎందరెందరో కుర్రాళ్ళు జాలిపడ్డారు. ఎక్కడ ఇసుక తిన్నెలుంటే అక్కడపిచిగ్గూళ్ళు కట్టడం మొదలెట్టారు. ఏఒక్క గూడైనా నిలబడితే అందులో బంగారు పిచ్చికని ఉండనిచ్చి నన్ను విడుదల చేద్దామనుకున్నారు. ఏ ఒక్కగూడూ నాలుగు నిమిషాలపాటు ఉంటంలేదు.

గూడుకడుతున్న కుర్రాళ్ళని, చీకటిపడ్డది ఇళ్ళకి పదండ్రా! దీపాలుపెట్టారు చదువుకోండ్రా! అని తాతయ్యలు

తీసుకు పోతున్నారు. నేను మట్టుకూ ఇంకా పిచిగ్గూళ్ళు కడుతూనేవున్నా. బంగారప్పిచ్చిక మట్టుకూ ఏదో ఫస్టుక్లాసు హోటల్లో గదితీసుకొని ఉంటున్నాది.

రండి కుర్రాళ్ళు రండి. పిచిగ్గూళ్ళు కట్టండి, నన్ను విడుదల చేయండి. నాగుండె ఏరాడకొండ నన్ను కరగించండి.

దీపాలు పెట్టేరు చదువుకోండర్రా! అనే తాతయ్య కేక నాలుగిళ్ళ వాకిట్లో కాకీసి చెరువులో బుడంగు అనే వేళ నాకు చిరాకుగా అందరూ ఆ అజ్ఞకి పరాకుగా ఆఖరికి హరికేనులాంతరుచుట్టూ ఆరుమూళ్ళు అరవైఆరుగా వేసిన మంచడిగోడకుర్చీలు తీసిన తాటిముంజెల గుంజిలు కార్చిన కారునల్లని కన్నీళ్ళుకట్టాయి, పిచికగూళ్ళు. అందులో ఉంటుంది ఏరాడకొండ.